

Darvas Lili a színjátszás mai problémáiról.

(A Szege tudósítójától.) 1921 őszén egy ismert magyar vígjáték-író: Drégely Gábor méltatlankodva visszavette darabját a Magyar Színházról, mert a női főszerepet egy, még soha nem játszott fiatal színésznőnek osztották ki. A *kártyavár* így nem került színre a Magyar Színházban, de más színházban sem és úgy hisszük, a feltámadás minden reménye nélkül került az igazgatói íróasztalok nagy temetőjébe. A csekély fajtyu darab helyett azután egy másik, szintén nem sokkal nagyobb értéket képviselő vígjáték főszerepét játszotta el a fiatal színésznő: Bus Fekete László Buzavirágában és olyan sikert aratott benne, amelyre nem igen volt még példa sem Magyarországon, sem a külföldön.

Darvas Lili tehetségét nem kell méltatni, hiszen első fellépte másnapján Rákosi Jenővel és Beöthy Zsolttal az élén a kritika teljes egyöntetűséggel állapította meg, hogy olyan színésznői zsenivel állunk szemközt, amilyen még külföldi viszonylatokban is egészen ritka és kivételes. Vannak, akik lassan, szívós kitartással „csinálnak karriert”, és vannak, akik gyorsan haladnak felfelé a siker lépcsőfokain, de Darvas Lili egyik csoporthoz sem tartozik, Darvas Lili nem csinált karriert, Darvas Lili mindjárt első fellépésével elérkezett oda, ahonnan nincsen tovább jelfelé. Pallas Athéné egyszerre teljes fegyverzetben ugrott ki Zeus agyából és Darvas Lili is teljes színésznői készségében érkezett meg, mint a Buzavirág Viktusa a magyar színjátszás révébe.

Most, hogy szemben állunk vele a robogó vonatban és egymásután suhannak el mellettünk a zöldelő vetések, barna szántások és égnek meredő gémes kutak, nem is nagyon hisszük el, hogy ez a karsu, törekeny lány milyen kivételes értéket jelent nekünk magyaroknak, kik igazán nem panaszkodhatunk, hogy ritka volna mifelénk a színésznői tehetség. Ceglédén kezdünk el beszélgetni és bizony Szegeig nem sok kényszerű szünet állott be beszélgetésünkbe, hiszen Darvas Lili nemcsak gyönyörű nő és nagyszerű színésznő, hanem egyben igen okos és művelt is. A beszélgetés mostani szegedi vendégszereplésével kezdődött természetesen, de szó szót követett és végül a modern színjátszás legújabb és legnehezebb problémái kerültek szőnyegre.

Miért ragaszkodunk a naturalizmushoz?

— Buzavirág, Válóperes hölgy, Égi és földi szerelem — látja — mondja Darvas Lili — ez a három darab egytől egyig nagyon-nagyon kedves előttem, hiszen a Buzavirág volt első szerepem, a Válóperes hölgyet tegnap este játszottam negyvenharmadszor és hiszem, még játszom hosszú ideig, úgy hogy természetesen

eresztette el a magisztrátus a követet a ludacskaival, de ő nagyon kötötte az ebet a karóhoz. — Nem köll engöm feltelni, nagy jó uraim! Nem ősi móg a lud Tömösváry Mátyást!

(Mert ez volt a neve a diplomata kisbírónak. Benne van a Reizner harmadik kötetében is).

Hát hiszen addig nem is volt semmi baj, még a tarisznyában tartott. Ha a ludacska megállt legelészni, a kisbíró is kifogott abrakolni. De ahogy a tarisznya apadni kezdett, a kisbírónak is meglappadt a jókedve. Megrezzentelte a legelő jószágot:

— Nem jó lössz ez így, te lud! Ugy nézőm, sohse érk el gyalogszörrel azt a Bécsöt. Jobb lössz az, ha én tégöd a hónom alá vőszlek.

A ludacska ebbe is belenyugodott, csak estefelé találta magát elgáogni, mikor Tömösváry Mátyás egy kicsit megálalta szoritani a nyakát.

— Ohó, ludacska, nékőd nagyon a fejedbe szállt a dicsőség. No hát azért is sülve adlak át a Mária Terézia üfölséginek.

S mi e a nap tüzet rakott az alkonyati felhőkben, akorra a szegedi kisbíró is tüzet rakott az erdőszélben. Persze mire a ludacska pirosra sült, akorra úgy elálmosodott a követ, hogy csak másnap reggel vette észre, mit tett: álmában megette az egyik combját a ludacska-nak.

— Ejnye, ejnye, de csak csunya is az egy-

különösen kedves most előttem; az Égi és földi szerelem pedig, akármit is mondjanak róla egyesek, Molnár Ferencnek igen-igen tehetséges műve. Persze, a darabot nem szabad a realizmus szigorú pápaszemén át nézni, hiszen Molnár maga is mesészerű szimbolikus darabnak szánta és ha így fogjuk fel a darabot, lehetetlen meg nem látni annak nagy mélységeit. Az Égi és földi szerelemben néhány olyan mondatot írt le Molnár Ferenc, mely egyedül alkalmas lenne arra, hogy írójának hírnevét megalapozza.

— A szerepem én így is fogom fel benne és bizonyosra veszem, hogy Lonti szerepének naturalisztikus ábrázolása nemcsak hogy feltétlen bukást jelent, hanem egyenesen ellentétben áll a szerző intencióival. Nem vagyok barátja az expresszionizmusnak sem az irodalomban, sem a képzőművészetekben, de ha a 80-as évek szigorú naturalizmusát már jóformán meg sem értjük a festészetben, nem tudom, hogy miért ragaszkodjunk akkor ahhoz éppen a színművészetben? Nem akarom ezzel azt mondani, hogy Hasenclever, Georg Kaiser vagy a Kopek testvérek expresszionista darabjait játszuk, de úgy érzem, hogy ma már mégis csak túlhaladott álláspont az, hogy a színésztől azt követeljük, hogy Proteusként ezer arcot tudjon öltetni. Kétségtelen, hogy nagy színészi sikert jelent, ha valaki tegnap görnyedt, öreg koldust játszott és ma égnek meredő, büszke forradalmárt ábrázol, még pedig úgy, hogy mindkét esetben tökéletes illúziót kelt, de ne felejtjük el, hogy Garrick mindig csak Garrick maradt és Kean is mindig magát játszotta.

— Mindezt persze csak a külsőségekre értem, mert hiszen jellemében és lélekrajzában természetes, hogy a színésznek azt kell érzékeltetnie publikumával, azt játszik. Talán úgy lehetne ezt mondani, hogy a színésznek nem öltözőjében kell festékekkel, kosztümökkel és parókákkal megteremteni hőst, hanem a közönség előtt kell azt egyéniségével megformázni. Két nagyszerű segédeszköz, mondhatnám hangszere, van ehhez: a hang és az arcjáték. Higye el, ez így volt régen Shakespeare korában is és így kell annak ma is lenni.

Válaszaton a színjátszás.

— Ugy érzem, hogy most állunk az úgynevezett prezentációs színjátszás alkonyánál, de az kétségtelen, hogy nyílt és egyenes utakat még nem használtak, melyen haladnunk lehetne. Egyelőre még a színművelés is tapogatózik és nem találta meg a helyes ösvényt, amire egyrészt az expresszionista drámák tökéletes csődje mutat, másrészt pedig az, hogy kétségtelenül örökbecsű alkotások vesznek el szinte maradék nélkül, ha a színjátszást a mostani expresszionista módszerek szerint próbálják

combu lud —, busulta el magát a lekanyarította a másik combot is.

Az lett biz abból, hogy mire fölért Bécsbe, csak a mellesontja maradt meg a ludacska-nak, az is szép fehérre kapargatva a halbicskával. Azt azután nagy-alázatosan átnyújtotta a királynénak, mint Szege ajándékát.

— Mi legyen ez, jó ember? — kapta föl a fejét haragosan a Mária Terézia.

— Ez a szegedi lud —, hajlongott Tömösváry Mátyás. — Ludnak indult el Szögedéből, csontnak érközött Bécsbe.

— Furcsa természete van a szegedi ludnak —, mosolyodott el a koronás szép asszony.

— Akár a fölségöd ajándékának —, kacsintott vissza a nagyészű Mátyás. — Az is arany-nak indult el Bécsből, réznek érközött móg Szögedre.

Azt mondják, olyant nevetett a Mária Terézia, hogy belecsendült a füle az egész udvarnak, az írődeáktól a futárig. S azt is mondják, a kisbíró olyan tarisznya arannyal tért haza Szege, hogy ha el nem fogyott volna, most emeletesre lehetne belüle épített a fogadalmi templom.

*

Forrás: Halvágó Dancs András mórähalmi célszöü szögény embör. Föltétlen hitelesnek esmérendő el, mert azt mondja, úgy látta az egészet, mint most látja, úgy hallotta, mint most hallja.

színre vinni. Szerintem talán nincs is helye a szigoruan vett expresszionizmusnak a drámák terén, de úgy látom, hogy a lírai műfajokban széles lehetősége nyílik. Ezt bizonyítja az is, hogy az igazán nagy táncosok például mindig így is fogták fel a dolgot.

— Reinhardt Welttheater-je ugy-e nem expresszionizmus még, de viszont nehéz lenne naturalizmusnak is mondani. Valahol itt kellene megtalálni a helyes közepet és kétségtelennek is tartom, hogy ez talán már egészen rövidesen be is következik. Lehet, hogy Jessnernek, a berlini Állami Színház nagy Jessnerének próbálkozásai is nagy mértékben fognak hozzájárulni a színjátszás új irányának kialakulásához, ha talán híres lépcsői nélkül is. Bizonyosan hallotta már, hogy Beöthy a kedvemért előveszi Schiller Orleánsi szüzét, melyet Jessnerék az idén játszanak Berlinben és Beöthy, aki a színpadnak kétségkívül nagy ismerője, igen sokra becsüli Jessner rendezését, de azért mi nem megyünk egészen addig, mint Jessner, mert úgy érezzük, hogy a magyar közönség — bármennyire fejlett színi érzéke van is — nem értené meg célkitűzéseinket. Így bőcsen a közepeten fogunk haladni az expresszionizmus és naturalizmus között, hiszen az Orleánsi szüzet nehéz is lenne realiztikusan megjátszani.

A romantizmus renaissancea.

— Hogy mindez hová fog vezetni, ma persze még nem lehet tudni, de úgy hiszem, a következő lépés az lesz, hogy a mostani, határozottan realiztikus színművelés éppen úgy el fog fordulni régi idáljától, ahogy a technikai ábrázolás már elfordult föle. Az átmenetet talán a romanticizmus felélése fogja alkotni, persze ez alatt a tisztultabb és nemes romanticizmust értem és nem az ábrándos, holdvilágos szentimentalizmust.

— És ennek látja — mondta Darvas Lili kedvesen mosolyogva — én nagyon örülök, mert a tulzó realizmus bizony meglehetősen távol áll tőlem, míg a romanticizmushoz nagyon huz a szívem. De higye el, ezek a színész szempontjából mind csak másodrangu kérdések, a fontos az, hogy akár ilyen, akár olyan módon illúziót tudjunk kelteni a közönségben.

Hogy Darvas Lili mindezeket nemcsak teoriában tudja, arról az Égi és földi szerelemben ma döntő bizonyosságot adott.

A Kereskedők Szövetségének felhívása a szegedi kereskedőkhöz.

A szegedi magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak újabb megindított fizetésemelési mozgalmával kapcsolatosan a Szegedi Kereskedők Szövetsége a következő nyílt felhívást intézte a szövetségbe tömörült munkaadókhöz:

Kartársak!

A Szegedi Kereskedők Szövetségének elnöksége folyó évi április 23-án megtartott tanácsulése határozatából kifolyólag eme sokatlan u'on hívja fel a szakosztályaiba tömörült munkaadó kartársakat, hogy a munkavállaló kereskedelmi alkalmazottak és magánhivatalnokok megélhetésének biztosításához szükséges arányos fizetést a mostani súlyos és kétségbeesítően nehéz viszonyok között, késedelem nélkül, a mai drágasággal és fokozódó drágulással lépést tartva szabja meg.

A Szövetség elnöksége maga előtt látja azt, hogy a kereskedelem jelenlegi súlyos gazdasági helyzetében, a létért való küzdelemben, éjt napot összetéve bolyong az egyre fokozódó terhek mellett, a sokféle akadály és korlátozás között, de tudja azt is, hogy a kereskedelem munkatársainak, a munkavállalóknak is minden joguk meg van arra, hogy megérdemelt és becsületes munkájukért munkájuk jutalma, az amugy is szükös élelfentartás, részükre mindenkor a létminimumnak megfelelően biztosítsassék.

Bi-alommal fordulunk tehát kartársainkhoz, hogy az eddigi nyomdokokon és az eddigi szel'emben ápolja minden egyes munkaadó-kereskedő azt az összetartást, azt a testvéri barátságot, amely az alkalmazottainkkal eddig is összefűzött bennünket, mert erre az összetartásra kölcsönös érdekből nemcsak az egyes munkaadó kereskedőnek, hanem az egész kereskedelemnek szüksége van a béke és nyugalom érdekében.